

Womit? Damit! Rekcja czasowników

Skoro wsiadamy **do** autobusu — czemu kot wskakuje **na** drzewo, a nie **do** drzewa? Myślimy **o** czymś, ale zastanawiamy się **nad** czymś — nie **o** czymś. Pokaleczone konstrukcje, jak na przykład w filmie „Chłopaki nie płaczą”: „O czym ty do mnie rozmawiasz?” wywołują śmiech — niepoprawność razi nasze uszy. Dlaczego wyrażenie *wyść za dom* oznacza zupełnie co innego niż *wyść za mąż*, choć w obu zdaniach używamy przyimka **za**?

W każdym języku występują utarte połączenia wyrazów, których nie można rozdzielać ani zmieniać wedle własnego uznania. Niektóre z nich kryją się pod pojęciem rekcji — po niemiecku *die Rektion*. W tym rozdziale zajmiemy się rekcją czasownika — *die Rektion des Verbs*.

Na czym polega to zjawisko?

Dany czasownik łączy się z konkretnym przypadkiem:

heiraten + Akkusativ (wen? was?)

gehören + Dativ (wem?)

albo z przyimkiem i przypadkiem:

sprechen über + Akkusativ (wen? was?)

Tego typu połączenia w języku polskim i niemieckim rzadko kiedy się pokrywają. Popatrzcie na porównania analogicznych zdań w obu językach:

*Heute **fangen** wir **mit der Reaktion an**.*

Dziś **zaczynamy reakcję**. (kogo? co?)

Dosłownie tłumacząc z języka niemieckiego:

Dziś zaczynamy **z** reakcją.

*Ich möchte mich **bei dir entschuldigen**.*

Chciałabym cię przeprosić. (kogo? co?)

Dosłownie tłumacząc z języka niemieckiego:

Chciałabym **u** ciebie uzyskać przeprosiny.

Spróbujmy ułożyć sobie w naszej polskiej głowie niemiecki odpowiednik zdania:

***Zazdrozczę ci** nowego iPhone'a.*

Musimy wiedzieć, że zamiast *Zazdrozczę ci* trzeba powiedzieć dosłownie *Zazdrozczę cię*.

*Ich **beneide dich** um dein neues iPhone.*

Podobnie kiedy chcemy poprosić kogoś o zatelefonowanie do nas jutro.

Zadzwoń jutro do mnie!

Dosłownie musimy powiedzieć *Zadzwoń mnie*.

Ruf mich morgen an!

Niemieckie czasowniki *anrufen* i *beneiden* wymagają przypadka Akkusativ, bez żadnego przyimka!

Owe połączenia słów trzeba zapamiętać, żeby nie brzmieć niezrozumiale tudzież komicznie.

Teraz zobaczcie, jak dokładnie wyglądają zdania z czasownikami, które wymagają danego przyimka i przypadka, oraz jak tworzy się do nich pytania. Rozwikłamy też zagadkę wszechobecnych w języku niemieckim słówek typu *damit, dazu, darum, daran...*

Ich warte auf das Taxi.

Czekam na taksówkę.

Ich warte auf meinen Freund.

Czekam na mojego chłopaka.

Czasownik **warten** łączy się z przyimkiem **auf**, a przyimek **auf** wymusza użycie przypadka Akkusativ na stojącym po nim rzeczowniku rodzaju nijakiego *Taxi* oraz na rzeczowniku rodzaju męskiego *Freund*. Dlatego w powyższych przykładach zastosowaliśmy formy *das Taxi* i *meinen Freund*.

Ich frage nach dem Weg zur Post.

Pytam o drogę na pocztę.

Ich frage nach deiner Freundin Lena.

Pytam o twoją dziewczynę Lenę.

Czasownik *fragen* łączy się z przyimkiem *nach*, a przyimek *nach* wymusza użycie przypadku Dativ na stojącym po nim rzeczowniku rodzaju męskiego *Weg* — *dem Weg* oraz na rzeczowniku rodzaju żeńskiego *Freundin* — *der Freundin*.

Takich stałych połączeń jest w języku niemieckim sporo, listę najbardziej potrzebnych znajdziecie na końcu książki.

Womit? Mit wem? Budowanie pytań z przyimkami

Do każdego z wymienionych powyżej zdań możemy ułożyć pytanie. Żeby je prawidłowo zbudować, potrzebujemy użyć przyimka wynikającego z rekcji oraz słówka pytającego.

Inaczej budujemy pytania o osobę a inaczej o nie-osobę. Nie-osobą będziemy w tym rozdziale nazywać każdy rzeczownik, który określa rzecz, sytuację, zjawisko, pojęcie abstrakcyjne... wszystko, tylko nie człowieka.

Wyjaśnimy budowanie pytań na przykładach z czasownikami *warten* i *fragen*.